

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji

KGP.410.002.04.2020

Pan
prof. dr hab. inż. Andrzej Chmielewski
Dyrektor
Instytutu Chemii i Techniki Jądrowej

ul. Dorodna 16
03-195 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/014 - *Gospodarka finansowa instytutów badawczych*

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Instytut Chemii i Techniki Jądrowej ¹ , ul. Dorodna 16, 03-195 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	Prof. dr hab. inż. Andrzej Chmielewski, Dyrektor, od dnia 1 kwietnia 2008 r. ²
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja przychodów, w tym windykacji należności instytutu badawczego, dokonywanie wydatków, w tym regulowanie zobowiązań oraz kształtowanie wynagrodzeń, wykonanie zadań finansowanych ze środków publicznych oraz działalność podstawowa instytutu badawczego.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2018 r. do 30 kwietnia 2020 r. z uwzględnieniem dowodów spoza tego okresu, mających istotne znaczenie dla kontrolowanej działalności.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji
Kontrolerzy	Renata Iwaniuk, specjalista kp., upoważnienie do kontroli nr KGP/35/2020 z 8 maja 2020 r. Adam Kazimierczuk, główny specjalista kp., upoważnienie do kontroli nr KGP/34/2020 z 8 maja 2020 r. (akta kontroli str. 1-7)

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA	Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Instytutu w okresie objętym kontrolą, w zbadanym zakresie.
Uzasadnienie oceny ogólnej	Ocenę pozytywną uzasadniają efekty działalności podstawowej Instytutu w obszarze prowadzenia badań naukowych i prac rozwojowych, przystosowania ich wyników do potrzeb praktyki oraz wdrożeń. ICHTJ prowadził działania zgodnie z regulacjami wewnętrznymi oraz zasadami określonymi przez instytucje udzielające finansowania. Instytut aktywnie działał w zakresie ochrony prawnej i patentowej uzyskanych wyników badań. Instytut skutecznie uczestniczył w konkursach projektów finansowanych z programów krajowych i środków zagranicznych uzyskując przychody z tego tytułu, które w latach 2018-2019 stanowiły średnio 22% przychodów ogółem. Ponadto osiągnięte przez ICHTJ przychody z działalności podstawowej, w tym przychody ze sprzedaży usług badawczo-rozwojowych⁵ stanowiły średnio 8% przychodów ogółem. Instytut rzetelnie sporządzał sprawozdania finansowe. Instytut prawidłowo realizował wydatki na wynagrodzenia z tytułu umów o pracę i majątkowe. Zlecenia indywidualne oraz umowy o dzieło były celowe. Wydatki były

¹ Dalej także: Instytut lub ICHTJ.

² Powołanie przez Ministra Gospodarki na Dyrektora ICHTJ z 2008 r. i 2013 r. oraz Ministra Energii z 2017 r.

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 t.j., dalej: *ustawa o NIK*.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej: B+R.

rzetelnie dokumentowane i rozliczane. Działania windykacyjne wobec kontrahentów zalegających z należnościami były skuteczne.

ICHTJ prawidłowo i gospodarnie realizował projekty finansowane ze środków publicznych oraz wypełniał warunki zawartych umów. Jednakże określenie ich efektów rzeczowych, z uwagi na charakter projektów (badawczy, rozwojowy), będzie możliwe do zweryfikowania w dłuższej perspektywie czasowej.

Instytut wywiązał się z ustawowego obowiązku sporządzenia perspektywicznych kierunków działalności naukowej, rozwojowej i wdrożeniowej, których cele były zbieżne z rządowymi dokumentami strategicznymi. Pracownicy Instytutu aktywnie uczestniczyli w pracach badawczych, których wynikiem były publikacje, patenty, zastosowania i wdrożenia wyników tych prac.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁶ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

1. Zagadnienia ogólne

Instytut Chemii i Techniki Jądrowej prowadził prace naukowo-badawcze i rozwojowe oraz wdrożenia w zakresie chemii jądrowej, chemii radiacyjnej, metod izotopowych, inżynierii materiałowej oraz radiobiologii. Podstawę prawną działalności Instytutu stanowiła ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o *instytutach badawczych*⁷.

Działalność naukowa Instytutu prowadzona była w trzech zakładach naukowych (centrach), siedmiu laboratoriach oraz Pracowni Dozymetrii Biologicznej.

Nadzór nad ICHTJ od dnia 17 października 2016 r. do dnia 14 listopada 2019 r. sprawował Minister Energii⁸. Z dniem 15 listopada 2019 r. nadzór został powierzony Ministrowi Aktywów Państwowych⁹, a od dnia 21 marca 2020 r. Ministrowi Klimatu¹⁰.

Zmiany Statutu Instytutu, po wprowadzeniu z dniem 1 października 2018 r. ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*¹¹, zmian w *uoib*¹² i rozporządzenia z dnia 25 września 2018 r. Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie *dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych*¹³, zostały uchwalone przez Radę Naukową ICHTJ w dniu 25 września 2019 r.¹⁴, a następnie przesłane do zatwierdzenia Ministrowi Energii¹⁵. Statut został zatwierdzony przez Ministra Klimatu w dniu 26 czerwca 2020 r.

⁶ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁷ Dz. U. z 2019 r. poz. 1350, z późn. zm., dalej: *uoib*.

⁸ Na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 sierpnia 2016 r. w sprawie *reorganizacji Instytutu Chemii i Techniki Jądrowej* (Dz. U. poz. 1458); obwieszczenie Ministra Energii z dnia 17 listopada 2016 r. w sprawie *wyказу jednostek podległych lub nadzorowanych przez Ministra Energii* (M.P. poz. 1001).

⁹ Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 listopada 2019 r. w sprawie *szczegółowego zakresu działania Ministra Aktywów Państwowych* (Dz. U. poz. 2256); rozporządzenie weszło w życie z mocą od dnia 15 listopada 2019 r.

¹⁰ Na podstawie rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie *szczegółowego zakresu działania Ministra Klimatu* (Dz. U. poz. 495); rozporządzenie weszło w życie w dniu 21 marca 2020 r.; obwieszczenie Ministra Klimatu z dnia 24 kwietnia 2020 r. w sprawie *wyказу jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Klimatu lub przez niego nadzorowanych* (M.P. poz. 389).

¹¹ Dz. U. poz. 1668, oraz ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. *Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. poz. 1669).

¹² Zmiana dotyczyła m.in. wejścia w życie ustawy z dnia 21 lutego 2019 r. o *Sieci Badawczej Łukasiewicza* (Dz. U. poz. 534 ze zm.).

¹³ Dz. U. poz. 1818; Rozporządzenie określa m. in. dziedziny nauki i dyscypliny naukowe, w których prowadzi się badania naukowe i prace rozwojowe, dalej: Minister NiSW.

¹⁴ Uchwała nr 104/2019 w sprawie *zmiany Statutu ICHTJ* (RN/147/2019), uchwała Rady Naukowej ICHTJ nr 105/2019 z dnia 25 września 2019 r. w sprawie *uchwalenia tekstu jednolitego statutu Instytutu*, dalej: RN.

¹⁵ Pismo ICHTJ z dnia 4 października 2019 r., znak: ICHTJ/DE/23/2019 do Departamentu Innowacji i Rozwoju Technologii ME wpłynęło do Kancelarii Ogólnej ME w dniu 14 października 2019 r.

Według wyjaśnień Zastępcy Dyrektora ds. Ekonomicznych, Instytut wielokrotnie kontaktował się w sprawie zatwierdzenia Statutu z Ministerstwem Energii.

(akta kontroli str. 8-167; 682-689; 690; 919-920)

W badanym okresie w Instytucie obowiązywały zasady rachunkowości wprowadzone zarządzeniem nr 8/2010 Dyrektora ICHTJ z dnia 31 grudnia 2010 r. w sprawie wprowadzenia „Zasad (polityki) rachunkowości”, zmienione kolejnymi zarządzeniami Dyrektora¹⁶. Zasady rachunkowości były kompletne. Spełniały wymogi dokumentacji systemu rachunkowości określone w art. 10 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości¹⁷.

(akta kontroli str. 168-370)

Zgodnie z art. 18 ust. 12 *uoib* na poszczególne lata objęte kontrolą, Dyrektor Instytutu ustalał roczne plany finansowe. Po uzyskaniu pozytywnej opinii RN Instytutu w przedmiocie planu rzeczowo-finansowego, dokument wraz z uchwałami RN przykazywany był ministrowi nadzorującemu.

W latach 2018-2019 Instytut przekazywał ministrowi nadzorującemu informacje o wykonaniu planu finansowego w poszczególnych latach, a roczne sprawozdania finansowe zostały sporządzone ze szczegółowością określoną w załączniku nr 1 do *u.o.r.* Sprawozdanie finansowe Instytutu za 2018 r. zostało zatwierdzone przez Ministra Energii 3 lipca 2019 r., a sprawozdanie finansowe za 2019 r. Minister Klimatu zatwierdził 15 maja 2020 r. Instytut przekazywał sprawozdania finansowe do Krajowego Rejestru Sądowego w ustawowych terminach, tj. w ciągu 15 dni od daty zatwierdzenia sprawozdania przez ministra nadzorującego.

(akta kontroli str. 371-561, 682-686)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

OBSZAR

2. Realizacja przychodów, w tym windykacja należności

2.1 Przychody własne

Opis stanu
faktycznego

Przychody ICHTJ w latach 2018-2020 (do 30 kwietnia) ogółem wyniosły 70 825,1 tys. zł, z tego: 30 895,3 tys. zł w 2018 r.¹⁸, 31 545,3 tys. zł w 2019 r.¹⁹ (wzrost o 2,1%) i 8 384,5 tys. zł²⁰ w 2020 r. Instytut planował przychody w łącznej wysokości 85 140,0 tys. zł. Zrealizował plan przychodów w 101,8% w 2018 r., 117,3% w 2019 r. i w 30,1% w 2020 r.

Łączne przychody Instytutu osiągnięte z działalności podstawowej (przychody własne i z dotacji/subwencji)²¹ wyniosły (82,2%) przychodów ogółem.

¹⁶ W dniu 26 czerwca 2020 r. zarządzeniem nr 5/2020 Dyrektora ICHTJ wprowadzono jednolity tekst *Zasad (polityki) rachunkowości*, który wszedł w życie z dniem podpisania, z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2020 r.

¹⁷ Dz. U. z 2019 r. poz. 351 ze zm., dalej: *u.o.r.*

¹⁸ Łącznie ze środkami przeniesionych z 2017 r. w kwocie 12 523,6 tys. zł, z tego 10 467,0 tys. zł to dotacja Ministra NiSW; pozostała kwota 2 056,6 tys. zł pochodzi z projektów krajowych i środków zagranicznych.

¹⁹ Łącznie ze środkami przeniesionymi z 2018 r. w kwocie 10 340,3 tys. zł, z tego 7 863,2 tys. zł to środki z dotacji Ministra NiSW; kwota 2 477,1 tys. zł pochodzi z projektów krajowych i środków zagranicznych.

²⁰ Środki bez decyzji przyznającej Ministra NiSW; obejmujące środki przeniesione z 2019 r. w łącznej kwocie 2 847,4 tys. zł, z tego 1 014,0 tys. zł to dotacja Ministra NiSW; pozostałe środki w wysokości 1 847,4 tys. zł pochodzą z projektów krajowych i środków zagranicznych.

²¹ Na przychody te składały się: 1) przychody ze sprzedaży usług w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych w kwocie 5 365,8 tys. zł; 2) usługi w zakresie badań i analiz technicznych w wysokości 6 699,2 tys. zł; 3) pozostała działalność profesjonalna naukowa i techniczna (usługi serwisowe) w kwocie 12,8 tys. zł; 4) usługi w zakresie edukacji (konferencje naukowe, szkolenia i staże naukowe) w wysokości 235,6 tys. zł; 5) produkcja materiałów odniesienia w wysokości 201,7 tys. zł; 6) usługi związane

Łączne przychody Instytutu z działalności innej niż podstawowa stanowiły (13,3%) przychodów ogółem i wyniosły 9 451,4 tys. zł.²² Zgodnie z art. 2 ust. 4 *uoib* działalność ta była wyodrębniona pod względem finansowym i rachunkowym w ewidencji księgowej Instytutu.

Przychody w formie dotacji/subwencji²³ oraz z programów krajowych²⁴ i środków zagranicznych, w tym z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej²⁵ wynosiły łącznie 45 650,9 tys. zł, co stanowiło 64,5% przychodów ogółem. Przychody z dotacji/subwencji na działalność statutową ICHTJ wynosiły łącznie 31 893,1 tys. zł i stanowiły 45,0% przychodów ogółem. Przychody z programów krajowych i ze środków zagranicznych stanowiły 19,4% przychodów ogółem i wyniosły 13 757,8 tys. zł. Środki te Instytut uzyskał na realizację projektów B+R oraz projektów rozwojowych, w konkursach organizowanych m.in. przez Narodowe Centrum Nauki²⁶, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju²⁷, Komisję Europejską, Międzynarodową Agencję Energii Atomowej²⁸ oraz od Ministra NiSW w ramach dofinansowania projektów rządowych.

Drugą co do wielkości pozycją w strukturze przychodów Instytutu w latach 2018-2020 (do 30 kwietnia) były przychody własne, które wyniosły łącznie 12 574,4 tys. zł i stanowiły 17,8% przychodów ogółem. Największy udział w przychodach własnych miały przychody ze sprzedaży wyników badań naukowych i prac rozwojowych, które wyniosły ogółem 5 365,8 tys. zł. Przychody ze sprzedaży prac wdrożeniowych, w tym nadzoru autorskiego w 2019 r. w porównaniu do 2018 r. zmniejszyły się o 25,4% (1 755,4 tys. zł wobec 2 354,0 tys. zł). Stanowiły one 38,7% w 2018 r. i 34,5% w 2019 r. przychodów własnych Instytutu. Pomimo obniżenia, w obu latach realizacja planu finansowego ICHTJ w tej pozycji przychodów wynosiła 102,3% w 2018 r. i 109,7% w 2019 r.

Przychody z tytułu wykonywania produkcji urządzeń i aparatury oraz innej produkcji lub usług miały najmniejszy udział w przychodach własnych ICHTJ. Wyniosły od 314,8 tys. zł do 1 082,8 tys. zł i stanowiły średnio 18,8% przychodów własnych Instytutu.

Instytut w latach 2018-2020 (do 30 kwietnia) nie osiągał przychodów własnych z tytułu sprzedaży patentów, praw ochronnych oraz licencji na stosowanie wynalazków i wzorów użytkowych.

Pozostałe przychody operacyjne stanowiły trzecią co do wielkości pozycję w strukturze przychodów Instytutu w latach 2018-2020 (do 30 kwietnia). Łączne przychody wyniosły 9 309,1 tys. zł co stanowiło 13,1% przychodów ogółem. Instytut wynajmował zewnętrznym podmiotom²⁹ grunty o powierzchni 3,9 tys. m² i budynki

z działalnością wydawniczą w kwocie 58,8 tys. zł; 7) przychody z dotacji/subwencji w kwocie 45 650,9 tys. zł.

²² Na przychody te składały się przychody z: 1) wynajmu gruntów i budynków w kwocie 12,8 tys. zł; 2) usług serwisowych w wysokości 12,8 tys. zł; 3) usług w zakresie badań i analiz technicznych w kwocie 1 625,8 tys. zł; 4) usługi akceleratora w wysokości 4 905,5 tys. zł.

²³ Ministra NiSW, tj.: na działalność statutową, obejmującą dotację bazową, dotację na utrzymanie specjalnego urządzenia badawczego i Młodą Kadrę.

²⁴ Tj.: programy badawcze Narodowego Centrum Nauki; strategiczne programy naukowe i badawcze Narodowego Centrum Badań i Rozwoju; dofinansowanie z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego do projektów realizowanych z Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej i ze Zjednoczonym Instytutem Badań Jądrowych w Dubnej (Rosja); program współpracy Polskiej Akademii Nauk.

²⁵ Pochodzące z programów konkursowych: Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, Komisji Europejskiej (Program Ramowy Horyzont 2020, Program ERASMUS+), Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej i programów współpracy Zjednoczonego Instytutu Badań Jądrowych w Dubnej.

²⁶ Dalej: NCN.

²⁷ Dalej: NCBR.

²⁸ Dalej: MAEA lub IAEA (z ang. *International Atomic Energy Agency*).

²⁹ Liczba najemców kształtowała się między 21 a 22.

o powierzchni 4,3 tys. m². Przychody z najmu powierzchni i refakturowania mediów wyniosły 2 907,2 tys. zł i stanowiły 4,1% przychodów ogółem.

(akta kontroli str. 595-681)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2.2 Dotacje otrzymane przez Instytut w latach 2018-2019

Opis stanu
faktycznego

W latach 2018-2019 Instytut otrzymał dofinansowanie na realizację 79 projektów w łącznej kwocie 34 484,3 tys. zł z tego 19 738,9 tys. zł z dotacji Ministra NiSW (podmiotowej, celowej i subwencji)³⁰, 11 281,0 tys. zł z programów krajowych i 3 464,4 tys. zł ze środków zagranicznych, w tym 3 090,7 tys. zł z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Środki z dotacji przeznaczone były na:

- utrzymanie i rozwój potencjału badawczego ICHTJ, w tym na realizację 38 projektów (inaczej: zadań statutowych): 9 247,4 tys. zł w 2018 r.³¹, 8 836,9 tys. zł w 2019 r.³²;
- badania naukowe lub prace rozwojowe oraz zadania z nimi związane, służące rozwojowi młodych naukowców oraz uczestników studiów doktoranckich, realizowane w ramach jednego projektu finansowanego ze środków dotacji celowej 54,6 tys. zł w 2018 r.;
- utrzymanie specjalnego urządzenia badawczego³³; dwa projekty finansowane ze środków dotacji podmiotowej: 600,0 tys. zł w 2018 r., 1 000,0 tys. zł – w 2019 r.

Środki z programów krajowych – wszystkie pozyskane przez Instytut w konkursach, przeznaczone były na:

- realizację badań naukowych i prac rozwojowych ICHTJ oraz na inne zadania finansowane ze strategicznych programów naukowych i badawczych NCBR; łącznie dwa projekty, 3 003,5 tys. zł – w 2019 r.;
- badania podstawowe finansowane przez NCN; łącznie siedem projektów: 2 407,5 tys. zł – w 2018 r., 2 852,4 tys. zł – w 2019 r.;
- działania ICHTJ związane z realizacją projektów międzynarodowych z MAEA i Zjednoczonego Instytutu Badań Jądrowych w Dubnej (Rosja)³⁴, dofinansowanych ze środków Ministra NiSW; łącznie siedem projektów, 2 593,9 tys. zł – 2018 r.;
- program współpracy; jeden projekt finansowany ze środków Polskiej Akademii Nauk, 2,0 tys. zł (1 979,0 zł) w 2019 r.

Środki zagraniczne pozyskane przez ICHTJ w konkursie, przeznaczone były na:

- realizację badań naukowych i prac rozwojowych ICHTJ oraz na inne zadania finansowane ze środków funduszy strukturalnych przyznawanych przez NCBR; łącznie cztery projekty: 998,4 tys. zł w 2018 r., 2 092,3 tys. zł w 2019 r.,
- zadania edukacyjne w ramach Programu ERASMUS+ i prace na rzecz zarządzania wspólnymi odpadami promieniotwórczymi (ERAD³⁵) finansowane przez Komisję Europejską; łącznie pięć projektów: 41,8 tys. zł 2018 r., 90,9 tys. zł 2019 r.;

³⁰ W latach 2018-2019 ICHTJ otrzymał trzy dotacje podmiotowe na łączną kwotę 10 847,4 tys. zł, jedną dotację celową w 2018 r. na kwotę 54,6 tys. zł i w roku 2019 subwencję na kwotę 8 836,9 tys. zł.

³¹ Instytut realizował ze środków dotacji 13 zadań w trzech obszarach tematycznych.

³² W 2019 r. Instytut z subwencji finansował realizację 25 zadań w czterech obszarach tematycznych.

³³ Dalej: SPUB.

³⁴ Dalej: ZIBJ Dubna.

³⁵ Wspólny Europejski Program Zarządzania Odpadami Promieniotwórczymi – projekt Komisji Europejskiej.

- działania ICHTJ związane z realizacją projektów badawczych, finansowanych przez MAEA w związku z pełnioną przez Instytut rolą Collaborating Centre of IAEA; łącznie sześć projektów: 42,7 tys. zł w 2018 r., 81,7 tys. zł w 2019 r.;
- udział Instytutu w projektach badawczych - programach współpracy ZIBJ Dubna; łącznie sześć projektów: 88,0 tys. zł w 2018 r., 28,6 tys. zł w 2019 r.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. Instytut, z otrzymanej na realizację 79 projektów kwoty 34 484,3 tys. zł, wykorzystał 30 737,4 tys. zł.

Pozostała kwota 3 746,9 tys. zł ma zostać wydatkowana w latach 2020-2021. Przychody z każdej otrzymanej przez Instytut dotacji były ewidencjonowane na oddzielnych kontach.

(akta kontroli str. 2455-2488)

Szczegółową kontrolą objęto dwa projekty: zakończony w 2018 r., finansowany w latach 2016-2018 z dotacji podmiotowej Ministra NiSW na utrzymanie SPUB pn. *System pomiarowy do badań procesów z udziałem wolnych rodników generowanych radiacyjnie* oraz znajdujący się w fazie realizacji, finansowany w 100% ze środków krajowego programu badawczego NCN, pt. *Biokoniugaty znakowane radionuklidami emitującymi cząstki alfa i beta jako potencjalne radiofarmaceutyki w celowanej terapii radionuklidowej*.

Wnioski o przyznanie środków na powyższe projekty, złożone przez Instytut do instytucji dotujących, spełniały wymogi formalne i merytoryczne konieczne do otrzymania finansowania.

Podstawą wypłaty dotacji na SPUB była decyzja Ministra NiSW, a dla projektu NCN umowa. W latach 2016-2020 (do 30 kwietnia) łączna kwota środków przyznanych ICHTJ na wykonanie obu projektów wyniosła 3 452,2 tys. zł.

ICHTJ pokrywał koszty funkcjonowania SPUB z transz dotacji. Według wyjaśnień³⁶ Zastępcy Dyrektora ds. Ekonomicznych terminy ich przekazywania umożliwiały utrzymanie urządzeń w sprawności technicznej.

Zgodnie z raportem końcowym złożonym przez ICHTJ w marcu 2019 r. Instytut wykorzystał dotację na SPUB w pełnej kwocie, tj. 1 800,0 tys. zł. Na realizację 36-miesięcznego projektu badawczego ICHTJ otrzymał w dniu 20 kwietnia 2020 r. pierwszą półroczną zaliczkę w wysokości 321,8 tys. zł. Na dzień 30 kwietnia 2020 r. wydatkował i rozliczył w ramach obu projektów środki w wysokości 1 800,0 tys. zł. Rozliczenie wydatków z NCN nastąpi w rocznym raporcie do dnia 31 marca 2021 r.

(akta kontroli str. 798-918, 2455-2488)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2.2 Windykacja należności

Opis stanu
faktycznego

Według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. należności pozostałe do zapłaty wyniosły 393,4 tys. zł i były wyższe o 20,2 tys. zł (o 5,4%) niż na koniec 2018 r. (373,2 tys. zł). Na dzień 30 czerwca 2020 r. zaległości ogółem wyniosły 548,7 tys. zł.

Według wyjaśnień³⁷ Zastępcy Dyrektora ds. Ekonomicznych przyczyną wzrostu należności w 2019 r. były niezapłacone w terminie zobowiązania sześciu dłużników. Jednym z najwyższą kwotą zadłużenia w wysokości 96,6 tys. zł był najemca Instytutu, który miał sądowy nakaz zapłaty.

W 2019 r. należności wymagalne od 3 do 12 miesięcy wynosiły 76,2 tys. zł i spadły o 36,6% w stosunku do 2018 r. (w roku 2018 wynosiły 120,2 tys. zł). Stanowiły one

³⁶ Odpowiedź ICHTJ z dnia 6 lipca 2020 r. w sprawie finansowania SPUB w latach 2016-2018.

³⁷ Pismo z dnia 2 lipca 2020 r., znak: ICHTJ/DE/15/2020.

32,2% w 2018 r. i 19,4% w 2019 r. ogółu należności Instytutu pozostałych do zapłaty. Na dzień 30 czerwca 2020 r. stan należności zaległych ICHTJ po upływie terminu zapłaty od 3 do 12 miesięcy wynosił 313,5 tys. zł. Według wyjaśnień³⁸ Zastępcy Dyrektora ds. Ekonomicznych wysokość należności na dzień 31 grudnia 2018 r. i 2019 r. nie wpłynęła na gospodarkę finansową i funkcjonowanie Instytutu. W 2018 r. Instytut uzyskał zysk netto w wysokości 2 969,2 tys. zł z tytułu świadczonych usług. W 2019 r. zysk netto ICHTJ wyniósł 4 540,5 tys. zł, z tego 2 943,2 tys. zł pochodziło z tytułu niewykorzystanej w 2019 r. subwencji, która w wyniku zarachowana do przychodów Instytutu wpłynęła na wynik finansowy i została przeznaczona na zasilenie funduszu badań własnych jednostki.

W 2019 r. należności wymagalne powyżej 12 miesięcy wynosiły 27,6 tys. zł i w stosunku do 2018 r. (1,0 tys. zł). Na dzień 30 czerwca 2020 r. wielkość należności pozostałych do zapłaty powyżej 12 miesięcy włącznie z notami odsetkowymi wyniosła 5 557,74 zł.

Szczegółowym badaniem objęto trzy³⁹ spośród 21 zaległości powyżej 12 miesięcy na łączną kwotę 8 128,8 zł. Dotyczyły one faktur wystawionych trzem kontrahentom z tytułu świadczenia przez ICHTJ usług. Działania windykacyjne wobec tych dłużników prowadzone były poprzez wezwanie do zapłaty i wysłanie potwierdzenia salda w okresie listopad-grudzień 2019 r. Faktury te zostały uregulowane do maja 2020 r.

Według stanu na dzień 30 czerwca 2020 r. należności po upływie 12 miesięcy od terminu zapłaty wyniosły 18,1 tys. zł. Stanowiły one 0,3% w 2018 r. i 7,0% w 2019 r. ogółu należności Instytutu pozostałych do zapłaty.

Instytut prowadził działania mające na celu systematyczną kontrolę nieterminowo płaconych faktur poprzez regularne wysyłanie wezwań do zapłaty i potwierdzeń sald. Niektóre sprawy kierowano do sądu. Zdaniem NIK zasadnym byłoby opracowanie przez Instytut procedury dotyczącej egzekwowania należności i ich umarzania, w celu zapewnienia powtarzalności i przejrzystości działań w tym obszarze.

(akta kontroli str. 691-797, 2501-2516, 2537-2557, 2566-2585)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK ocenia pozytywnie działalność jednostki w zakresie realizacji przychodów, w tym windykacji należności.

OBSZAR

3. Wydatki, w tym regulowanie zobowiązań oraz kształtowanie wynagrodzeń

3.1 Realizacja wydatków

Opis stanu
faktycznego

W 2018 r. planowane koszty ogółem, wskazane na podstawie rachunku zysków i strat ICHTJ wyniosły 28 590,0 tys. zł, a ich realizacja 27 890,3 tys. zł, tj. 97,6% planu po zmianach. W 2019 r. koszty określone zostały w wysokości 26 620,0 tys. zł, wykonano 26 923,2 tys. zł, tj. 101,1% planu po zmianach.

Koszty wynagrodzeń z tytułu umów o pracę miały znaczny udział w kosztach Instytutu ogółem (39,%). W 2018 r. plan wynagrodzeń wynosił 11 400,0 tys. zł, a wykonanie 10 871,4 tys. zł, tj. 95,4% planu po zmianach. W 2019 r. odpowiednio 11 350,0 tys. zł i 11 149,8 tys. zł, tj. 98,2% planu po zmianach.

³⁸ Jw.

³⁹ Faktury wystawione w 2018 r.: nr: FP/002/11/2018 (1,4 tys. zł); UE/FZ/004/11/2018 (2,9 tys. zł); UE/FS/007/08/2018 (3,9 tys. zł).

W 2018 r. plan wydatków majątkowych wyniósł 2 263,8 tys. zł, wykonanie 2 273,0 tys. zł (100,4% planu po zmianach). W 2019 r. odpowiednio 1 307,7 tys. zł i 1 309,5 tys. zł (100,1% planu po zmianach). Ujęty w wydatkach majątkowych plan wydatków inwestycyjnych służących potrzebom badań naukowych lub prac rozwojowych (w tym wartości niematerialne i prawne, np. licencje) w 2018 r. w wysokości 1 644,8 tys. zł i w 2019 r. w wysokości 460,1 tys. zł został wykonany na poziomie odpowiednio 100,6% i 100,3% planu.

Według sprawozdania PNT-01 o działalności badawczej i rozwojowej (B+R) za rok 2018 nakłady wewnętrzne ICHTJ faktycznie poniesione na działalność B+R⁴⁰ wyniosły 22 323,2 tys. zł, z tego na badania naukowe w łącznej wysokości 17 430,0 tys. zł (5 263,6 tys. zł na badania podstawowe, 12 166,4 tys. zł na badania stosowane), a na prace rozwojowe 4 893,2 tys. zł. W 2019 r. nakłady wewnętrzne były niższe niż w 2018 r. i wyniosły 20 656,3 tys. zł. Na badania naukowe poniesiono nakłady w łącznej wysokości 16 675,4 tys. zł (6 645,4 tys. zł na badania podstawowe i 10 030,0 tys. zł na badania stosowane), a na prace rozwojowe 3 980,9 tys. zł.

(akta kontroli str. 562-585, 2595-2615)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

3.2 Kształtowanie wynagrodzeń

Opis stanu
faktycznego

Zasady w zakresie wynagrodzeń⁴¹, określone zostały w sporządzonym na podstawie ustawy *Kodeks pracy*⁴² *Zakładowym Układzie Zbiorowym Pracy Pracowników ICHTJ*⁴³ zawartym w dniu 26 lutego 2013 r. pomiędzy Dyrektorem Instytutu a Organizacją Zakładową NSZZ „Solidarność”.

Wynagrodzenie Dyrektora Instytutu, jego zastępców (do spraw naukowych, technicznych i marketingu oraz ekonomicznych) oraz głównego księgowego zgodnie z przepisami art. 8 pkt 5) a) ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagrodzeniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi⁴⁴ nie przekraczało sześciokrotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

W kontrolowanym okresie nie wystąpiły w Instytucie zmiany na stanowiskach kierowniczych, nie było wypłat odpraw, nie było odwołania ze stanowiska Dyrektora Instytutu, jego Zastępców i Głównego Księgowego.

W latach 2018-2020 (do 30 kwietnia) pracownikom ICHTJ wypłacono 16 odpraw emerytalnych⁴⁵ na łączną kwotę 122,4 tys. zł.

Średnie wynagrodzenie wypłacane z tytułu umów o pracę⁴⁶ wyniosło 4 868,0 zł w 2018 r. i 5 323,7 zł w 2019 r. (wzrost o 455,7 zł, tj. o 9,4%).

⁴⁰ Bez amortyzacji środków trwałych.

⁴¹ W tym podziału środków na wynagrodzenia, wynagrodzenia zasadniczego i czasu pracy, wypłaty dodatków do wynagrodzenia, świadczeń wynikających ze stosunku pracy, zasady premiowania, przyznawania nagród, dodatków za pracę w warunkach szkodliwych dla zdrowia, przyznawania dodatków funkcyjnych, stanowisk, kwalifikacji i kategorii zaszeregowania pracowników i stawek miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego.

⁴² Ustawa z dnia 26 czerwca 1978 r. *Kodeks pracy*, Dz.U. z 2019 r. poz. 1040, 1043, 1495.

⁴³ Nr 100 wraz z protokołami dodatkowymi nr 1 i 2.

⁴⁴ Dz. U. z 2019 r. poz. 2136.

⁴⁵ Siedem osób, którym zostały wypłacone odprawy emerytalne nadal pracowało w Instytucie.

⁴⁶ Według wyjaśnień (pismo z dnia 7 lipca 2020 r., znak: ICHTJ/DE/17/2020), Zastępcy Dyrektora ds. Ekonomicznych, główne różnice w wysokości wynagrodzeń wypłacanych pracownikom z tytułu umów o pracę na tych samych stanowiskach wynikają ze stażu pracy w Instytucie, udziale w realizacji projektów i związanym z tym podwyższeniem płacy zasadniczej pracownika lub nieprzepracowaniem pełnego roku. Różnice w wysokości wynagrodzenia ustalonego dla każdego z pracowników wynikają także z uwzględnianego przez pracodawcę doświadczenia zawodowego pracownika i jego kwalifikacji.

Regulacje dotyczące sposobu dokumentowania wykonywania obowiązków przez osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę określone zostały w zarządzeniu nr 2/98 Dyrektora ICHTJ z dnia 26 stycznia 1998 r. w sprawie *Regulaminu pracy w ICHTJ* (ze zmianami w 2002 r. i 2013 r.)⁴⁷ i w załączniku nr 4 *Regulamin stosowania systemu „Ewidencji i rozliczania czasu pracy” (ECP) w Instytucie Chemii i Techniki Jądrowej*. Każdy pracownik otrzymał indywidualny identyfikator w postaci „karty identyfikacyjnej” umożliwiającej rejestrację czasu pracy w systemie ECP, która była weryfikowana przez Dział Spraw Pracowniczych.

W badanym okresie nie stwierdzono nieprawidłowości⁴⁸ w prowadzonej przez ICHTJ realizacji wydatków osobowych (wyплаты wynagrodzeń i pochodnych oraz odpraw).

W 2018 r. w ramach 181 umów cywilnoprawnych⁴⁹ zawartych z 91 osobami wypłacono łącznie 607,3 tys. zł (106 umów zleceń na kwotę 497,2 tys. zł i 75 umów o dzieło na kwotę 110,1 tys. zł).

W 2019 r. w ramach 228 umów cywilnoprawnych zawartych ze 128 osobami wypłacono łącznie 751,3 tys. zł (118 umów zleceń na kwotę 583,3 tys. zł i 110 umów o dzieło na kwotę 168,0 tys. zł).

Rachunki były wystawiane rzetelnie, a kwoty wynagrodzeń były przypisywane do poszczególnych zadań i projektów.

W wyniku badania nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie rozliczania i dokumentowania pracy 15 umów cywilnoprawnych (dziewięciu umów zleceń i sześciu umów o dzieło), w tym przypisywania jej do właściwych umów.

W 2018 r. ICHTJ zawarł 59 umów (48 umów zleceń i 11 umów o dzieło)⁵⁰ z 25 osobami będącymi pracownikami Instytutu, z ich tytułu wypłacono łącznie 146,1 tys. zł (136,8 tys. zł umowy zlecenia i 9,4 tys. zł umowy o dzieło). W 2019 r. ICHTJ zawarł 72 umowy (55 umów zleceń i 17 umów o dzieło) z 34 osobami będącymi pracownikami Instytutu. Wypłacono łącznie 188,3 tys. zł (167,4 tys. zł umowy zlecenia i 20,9 tys. zł umowy o dzieło), więcej o 42,2 tys. zł (28,9%) niż w 2018 r. W wyniku badania nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie wykonywania, rozliczania siedmiu umów cywilnoprawnych z pracownikami Instytutu (dwie umowy o dzieło i pięć umów zleceń), w tym ich rzetelnego dokumentowania.

⁴⁷ Zmiany wprowadzone do Regulaminu pracy ICHTJ zarządzeniem Dyrektora nr: 1/2002 z dnia 2 stycznia 2002 r. i nr 9/2013 z dnia 19 sierpnia 2013 r. nie dotyczyły załącznika nr 4 do *Regulaminu pracy, Regulaminu stosowania systemu „Ewidencji i rozliczania czasu pracy” [ECP]*.

⁴⁸ W okresie objętym kontrolą Dyrektor Instytutu wydał zgodę na indywidualny wymiar czasu pracy z uwagi na trudną sytuację rodzinną jednej osobie, zatrudnionej w wymiarze 0,6 etatu. Ilość godzin i dni do przepracowania wynikająca z miesięcznego wymiaru czasu pracy obowiązującego pracownika, weryfikowana była przez kierownika Działu Spraw Pracowniczych ICHTJ. Wystąpił jeden przypadek wykonywania pracy poza terenem Instytutu (badania wykonywane przez pracownika w ramach projektu na Uniwersytecie Warszawskim w okresie od 1 września 2019 r. do 30 czerwca 2020 r.). Czas pracy ewidencjonowany był na liście obecności, na której pracownik wpisywał godzinę rozpoczęcia i zakończenia pracy, a na koniec miesiąca, po podpisaniu przez pracownika i kierownika komórki organizacyjnej ICHTJ, lista przekazywana była do Działu Spraw Pracowniczych. Projekt został zakończony. Aktualnie nie występują przypadki pracy poza Instytutem. Według wyjaśnień (pismo z dnia 7 lipca 2020 r., znak: ICHTJ/DE/17/2020) Zastępcy Dyrektora ds. Ekonomicznych, w okresie objętym kontrolą w ICHTJ nie wystąpiły przypadki bezpośredniej podległości służbowej między małżonkami oraz osobami pozostającymi ze sobą w stosunku pokrewieństwa do drugiego stopnia włącznie lub powinowactwa pierwszego stopnia oraz w stosunku przysposobienia, opieki lub kurateli, które naruszyłyby zapisy art. 39 ust. 2 *uoib*.

⁴⁹ W podanych umowach zlecenia występowały różne sposoby określania rozliczania za wykonane prace – stawka godzinowa, dniówka czy za ustaloną kwotę. Według wyjaśnień (pismo z dnia 7 lipca 2020 r., znak: ICHTJ/DE/17/2020) Zastępcy Dyrektora ds. Ekonomicznych występujące różnice w stawce godzinowej za świadczone usługi (utrzymanie w czystości pomieszczeń Instytutu) związane były ze specyfiką poszczególnych zakładów.

⁵⁰ Umowy zlecenia oraz umowy o dzieło obejmowały prace nie wchodzące w zakres czynności pracowników Instytutu. Kierownik komórki organizacyjnej (lub kierownik projektu), a następnie kierownik Działu Spraw Pracowniczych Instytutu weryfikował czy wykonanie pracy zleconej lub dzieła nie wchodzi w zakres obowiązków danego pracownika.

(akta kontroli str. 1821-1826, 1832-1846, 1867-1902, 2440-2447, 2595-2622, 2843-2876, 3007-3010)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie realizację przez Instytut w okresie objętym kontrolą wydatków, w tym regulowanie zobowiązań oraz kształtowanie wynagrodzeń.

OBSZAR

4. Realizacja zadań finansowanych ze środków publicznych

Opis stanu
faktycznego

Szczegółowa analiza sześciu projektów⁵¹, w tym jednego zakończonego, finansowanego ze środków dotacji statutowej Ministra NiSW z 2018 r., dwóch trwających projektów finansowanych ze środków krajowych: NCN (z Programu OPUS 13) i NCBR (z Programu GOSPOSTRATEG) i trzech projektów będących w trakcie realizacji, dofinansowanych ze środków zagranicznych NCBR (z Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój) wykazała, iż zadania wykonywane były zgodne z podpisanymi umowami, a w przypadku projektu statutowego, z programem badań statutowych na 2018 r. Projekty finansowane ze środków programów krajowych i zagranicznych ICHTJ realizował w konsorcjach, jako podwykonawca, a projekt statutowy samodzielnie.

Prace naukowo-badawcze prowadzone były zgodnie z terminami określonymi w harmonogramach poszczególnych wniosków, przy czym okres realizacji tych projektów (poza rocznym projektem statutowym) to 36 miesięcy. W projektach nie wystąpiły odstępstwa w zakresie rzeczowej realizacji prac. Zadania planowane do wykonania na poszczególnych etapach, zostały zrealizowane w pełnym zakresie, a poziom wykorzystania środków, był adekwatny do ich stopnia wykonania.

Z przebiegu prowadzonych projektów ICHTJ sporządzał wymagane umowami raporty, a wyniki projektu statutowego Instytut przedstawił w rocznym sprawozdaniu Dyrektora Instytutu z wykonania zadań w 2018 r., które RN ICHTJ pozytywnie zaopiniowała⁵².

W wyniku realizacji badanych projektów zostały osiągnięte planowane cele badawcze.

Środki publiczne przeznaczone na te projekty były wydatkowane i rozliczone w sposób prawidłowy, bez istotnych uwag organów dotujących do ich rozliczania.

Badaniem objęto wydatki w ramach ww. sześciu projektów w kwocie 2 817,9 tys. zł (56,0% wydatków ICHTJ na realizację tych projektów na dzień 30 kwietnia 2020 r.)⁵³ poniesione na wynagrodzenia pracowników Instytutu wraz z pochodnymi (2 055,7 tys. zł), zakup materiałów typu odczynniki, chemia (436,2 tys. zł), zakup aparatury tj. spektrometru ECD z wyposażeniem (309,5 tys. zł), koszty amortyzacji (16,5 tys. zł). Rozliczeń finansowych dokonywano na podstawie dokumentów, tj. listy płac, faktury.

ICHTJ wykorzystał środki z realizowanych projektów zgodnie z przeznaczeniem. Dowody księgowe zostały sporządzone i opisane w sposób umożliwiający sprawne ustalenie którego projektu i umowy dotyczą. Ujęte w rozliczeniach wydatki zostały prawidłowo udokumentowane i rzetelnie zaewidencjonowane w systemie finansowo-

⁵¹ Tj.: projektu statutowego Ministra NiSW; jednego projektu z NCN; czterech projektów z NCBR.

⁵² Uchwała RN ICHTJ nr 73/2019 z dnia 28 marca 2019 r. (RN 33/2019).

⁵³ Z tego w ramach projektu statutowego wydatki w 2018 r. wyniosły: 1 791,7 tys. zł.; wydatki z dwóch projektów finansowanych ze środków krajowych NCN i NCBR wyniosły: 1 867,7 tys. zł; wydatki poniesione ze środków zagranicznych NCBR wyniosły: 1 374, 9 tys. zł.

księgowym. Nie stwierdzono wydatków innych, niż te które zostały zaplanowane w poszczególnych umowach lub poniesionych z naruszeniem prawa.

(akta kontroli str. 921-1755)

W latach 2018-2020 (30 kwietnia) instytucje zewnętrzne przeprowadziły pięć kontroli i jeden audyt projektów realizowanych przez Instytut. Kontrolą objęto dwa projekty, przy czym w przypadku jednego z nich – poddanego szczegółowej analizie NIK, cztery kontrole (po dwie w latach 2018-2019) dotyczyły weryfikacji wydatków ICHTJ wykazanych we wnioskach o płatność tego projektu. Jednostki kontrolujące i audytor nie stwierdziły uchybień ani nieprawidłowości skutkujących korektą wydatków kwalifikowanych.

W 2018 r. ME⁵⁴ przeprowadziło kontrolę problemową w zakresie przygotowania ICHTJ do realizacji zadań w ramach powszechnego obowiązku obrony. W 2019 r. Ministerstwo Aktywów Państwowych przeprowadziło kontrolę⁵⁵ w zakresie działalności finansowej, organizacji i jakości pracy, jakości zarządzania oraz ochrony danych osobowych. W przypadku obu kontroli ICHTJ podjął działania mające na celu usunięcie stwierdzonych uchybień i realizację wniosków i zaleceń⁵⁶.

(akta kontroli str. 1756-1807)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zakresie realizacji zadań finansowanych ze środków publicznych.

OBSZAR

5. Działalność podstawowa instytutu

5.1. Perspektywiczne kierunki działalności naukowej, badawczej i wdrożeniowej

Opis stanu
faktycznego

W okresie objętym kontrolą w Instytucie opracowano perspektywiczne kierunki działalności naukowej, rozwojowej i wdrożeniowej ICHTJ na lata: 2016-2020 i 2020-2025, które zgodnie z art. 29 ust. 2 pkt 6 *uoib*, RN zatwierdziła w grudniu 2016 r. i w czerwcu 2019 r.⁵⁷ Instytut opracował także roczne kierunkowe plany tematyczne badań naukowych i prac rozwojowych na poszczególne lata 2018-2020. Perspektywiczne kierunki zostały określone na podstawie Statutu ICHTJ oraz strategicznych dokumentów takich jak: *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*⁵⁸, m.in. w zakresie: wspierania pozyskiwania i wykorzystania energii z nowych źródeł; przygotowania wdrożeń wysokotemperaturowych reaktorów jądrowych HTR do produkcji ciepła przemysłowego w skojarzeniu oraz wsparcia polskich badań i rozwoju materiałów dla IV generacji reaktorów; *Krajowy Program Badań*⁵⁹; *Program Polskiej Energetyki Jądrowej*⁶⁰, *Polityka energetyczna Polski do 2030 roku* oraz projekt *Polityki energetycznej Polski do 2040 roku*⁶¹, *Krajowy plan postępowania z odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem jądrowym na lata 2015-2050*⁶², unijnymi

⁵⁴ Na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 stycznia 2004 r. w sprawie kontroli wykonania zadań obronnych (Dz. U. Nr 16, poz. 151, ze zm).

⁵⁵ Na podstawie art. 36 ust. 1 *uoib* oraz art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 224).

⁵⁶ Pismo ICHTJ z dnia 15 lipca 2020 r., znak: ICHTJ/DE/24/2020.

⁵⁷ Uchwałą Nr 55/2016 z dnia 2 grudnia 2016 r. i nr 94/2019 z dnia 27 czerwca 2019 r.

⁵⁸ Uchwała Rady Ministrów nr 8 z dnia 14 lutego 2017 r. (M.P. poz. 260).

⁵⁹ Uchwała Rady Ministrów nr 164/2011 z dnia 16 sierpnia 2011 r.

⁶⁰ Uchwała Rady Ministrów nr 15/2014 z dnia 28 stycznia 2014 r. (M.P. poz. 502), dalej: PPEJ.

⁶¹ Obwieszczenie Ministra Gospodarki z 21 grudnia 2009 r. w sprawie polityki energetycznej państwa do 2030 r. (M.P. z 2010 r. poz. 11); projekt dokumentu do 2040 r. przedstawiony do konsultacji publicznych w listopadzie 2018 r. (zaktualizowany w 2019 r.). Prace nad dokumentem w toku.

⁶² Uchwała Rady Ministrów nr 195 z dnia 16 października 2015 r. (M.P. poz. 1092).

programami strategii i rozwoju na poziomie europejskim, ogólnokrajowym i regionalnym⁶³.

Cele Instytutu w perspektywnych kierunkach działalności naukowej, rozwojowej i wdrożeniowej na lata 2020-2025 określono w opisie poszczególnych zakładów naukowych-centrów i laboratoriów Instytutu. Wyznaczone cele uwzględniały specyfikę ICHTJ, który prowadził badania podstawowe (zapewniające trwały rozwój dyscyplin naukowych, tj.: chemia radiacyjna, radiochemia i radiobiologia), rozwojowe i wdrożeniowe, oraz w ograniczonym zakresie usługi oraz produkcję aparatury i zaawansowanych materiałów. W kontrolowanym okresie Instytut świadczył usługi na rzecz podmiotów ze sfery medycyny 52 oraz przemysłu 140 (średniorocznie)⁶⁴.

Według wyjaśnień⁶⁵ Dyrektora Instytutu, praktyczna realizacja *perspektywnych kierunków opiera się o środki uzyskiwane przez Instytut w ramach dotacji na utrzymanie potencjału badawczego oraz na badania naukowe lub prace rozwojowe oraz zadania z nimi związane, służące rozwojowi młodych naukowców oraz uczestników studiów doktoranckich, projektów NCN i NCBR, programów europejskich oraz bezpośrednich umów z przemysłem.*

Osobami odpowiedzialnymi za realizację celów dokumentu opartych o realizację projektów i zadań byli kierownicy centrów i laboratoriów.

(akta kontroli str. 586-594, 2320-2323, 2357-2359)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

5.2. Zatrudnienie w Instytucie

Opis stanu
faktycznego

Zatrudnienie w ICHTJ według stanu na dzień 30 kwietnia 2020 r. wynosiło 170 osób w przeliczeniu na pełne etaty i w porównaniu do stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. (180,7) zmalało o 10,7 etatów, tj. o 5,9%. Spadek zatrudnienia wystąpił w grupie pracowników naukowych i badawczo-technicznych (5,5 etatów, 8,4%) do 59,8 etatów, inżynieryjno-technicznych (4,8 etatu, 4,8%) do 58,4 etatów i grupie pozostałych pracowników (1 etat, 4,5%) do 21,4 etatów, a niewielki wzrost (o 0,6 etatu, 2%) do 30,5 etatów wystąpił w grupie pracowników administracyjno-ekonomicznych.

Pracownicy naukowcy i badawczo-techniczni prowadzący badania naukowe stanowili na dzień 30 kwietnia 2020 r. 35,2% ogółu pracowników zatrudnionych (w 2018 r. 36,1%), pracownicy inżynieryjno-techniczni 34,3% (w 2018 r. 35,0%), administracyjno-ekonomiczni 17,9% (w 2018 r. 16,5%) i pozostali (stanowiska robotnicze, obsługa i inne) 12,6% (w 2018 r. 12,4%).

Na 30 kwietnia 2020 r. ICHTJ zatrudniał 60 (59,75 etatów) pracowników naukowych (w tym trzech na niepełnym etacie – 0,75, 0,67 i 0,5, dwóch na urlopie bezpłatnym, jednego na urlopie rodzicielskim i jednego na zwolnieniu lekarskim), w tym siedmiu profesorów, 14 profesorów instytutu, 33 adiunktów, sześciu asystentów i jednego starszego specjalistę badawczo-technicznego.

Łączne koszty wynagrodzeń z tytułu umów o pracę wyniosły w 2018 r. 12 767,6 tys. zł, a w 2019 r. 13 076,8 tys. zł, wzrost o 309,2 tys. zł, tj. o 2,4%.

Koszty zatrudnienia pracowników naukowych i badawczo-technicznych wyniosły w 2018 r. 45,1%, a w 2019 r. 46,7% wszystkich kosztów wynagrodzeń.

⁶³ Horyzont 2020; PO IR, Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego.

⁶⁴ Polegały one m.in. na radiacyjnej sterylizacji: sprzętu medycznego jednorazowego użytku, produktów medycznych, farmaceutycznych; dekontaminacji mikrobiologicznej: ziół, przypraw, opakowań używanych do produktów medycznych i kosmetyków i eksponatów muzealnych oraz archiwaliów; sterylizacji przeszczepów i tkanek oraz dotyczyły one badania szczelności instalacji chemicznych, rurociągów; badania i oceny chemizmu wód odprowadzonych z systemu odwodnienia; zastosowania metod radiacyjnych w modyfikacji struktur półprzewodnikowych, sieciowania radiacyjnego kabli elektrotechnicznych.

⁶⁵ Pismo z dnia 18 czerwca 2020 r., znak: EPE/257/2020.

Kwestie związane z dodatkowym zatrudnieniem pracowników Instytutu uregulowane zostały w zarządzeniu⁶⁶ Dyrektora ICHTJ w sprawie wykonywania dodatkowego zatrudnienia lub działalności gospodarczej przez pracowników Instytutu Chemii i Techniki Jądrowej, sporządzonym na podstawie art. 47 uoib.

W okresie objętym kontrolą wystąpił jeden przypadek zaakceptowania przez Dyrektora ICHTJ wniosku⁶⁷ pracownika o wyrażenie zgody na wykonywanie u podmiotu zewnętrznego dodatkowego zatrudnienia w ramach stosunku pracy. Pracownik oświadczył, że dodatkowe zatrudnienie nie wpłynie ujemnie na wykonywane obowiązki służbowe w Instytucie, nie będzie kolidowało z ustalonym czasem pracy i nie spowoduje naruszenia zakazu prowadzenia działalności konkurencyjnej.

Dodatkowe zatrudnienie poza pracą w ICHTJ wykonywało sześciu pracowników Instytutu, z tego trzech zatrudnionych na uczelniach wyższych i kolejnych trzech w innych instytutach badawczych. Dla trzech osób, zatrudnienie w ICHTJ nie jest podstawowym miejscem zatrudnienia.

Według wyjaśnień⁶⁸ Zastępcy Dyrektora ds. Ekonomicznych, zgodnie z art. 47 ust. 5 uoib ze wszystkimi pracownikami naukowymi Instytutu podpisana została *Umowa o zakazie konkurencji w czasie trwania stosunku pracy* (art. 101¹ §1 Kodeksu pracy). Przepisy wewnętrzne Instytutu nie przewidywały możliwości wypłaty odszkodowania należnego pracownikom z tytułu umów o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy o którym mowa w art. 101² §1 Kodeksu pracy - świadczenia takie nie były wypłacane.

W okresie objętym kontrolą nie stwierdzono w Instytucie przypadków naruszenia zakazu konkurencji.

Tryb i zakres oceny okresowej pracowników Instytutu został określony w zarządzeniu nr 2/2018 Dyrektora ICHTJ z 23 marca 2018 r. w sprawie *Regulaminu Oceny Pracowników Naukowych Instytutu*⁶⁹.

W 2018 r. przeprowadzona została ocena⁷⁰ 43 pracowników naukowych zatrudnionych na stanowiskach adiunkta i asystenta oraz pracownika badawczo-technicznego za lata 2016-2017.

W 2019 r. dokonano oceny⁷¹ 18 pracowników naukowych zatrudnionych na stanowisku profesora i profesora nadzwyczajnego⁷² za lata 2015-2018. Ocena pracowników naukowych zatrudnionych na stanowiskach adiunktów i asystentów oraz pracowników badawczo-technicznych za lata 2018-2019, planowana jest do przeprowadzenia w drugiej połowie 2020 r.

Terminy sporządzania ocen dorobku pracowników naukowych określone w art. 44 ust. 4 oraz 50 uoib oraz określone w *Regulaminie Oceny Pracowników Naukowych Instytutu* zostały dochowane.

⁶⁶ Zarządzenie nr 5/2013 r. z dnia 30 kwietnia 2013 r.

⁶⁷ Wniosek z dnia 9 maja 2018 r. o wyrażenie zgody na dodatkowe zatrudnienie w ramach stosunku pracy w wymiarze 0,5 etatu na stanowisku adiunkta na Wydziale Chemii Uniwersytetu Warszawskiego (od dnia 1 lipca 2018 r.).

⁶⁸ Pismo z dnia 5 czerwca 2020 r. znak: ICHTJ/DE/11/2020.

⁶⁹ Wcześniej obowiązywało zarządzenie nr 9/2016 Dyrektora ICHTJ z dnia 15 listopada 2016 r.

⁷⁰ Oceny pracowników dokonywała, powołana przez RN Instytutu na posiedzeniu w dniu 29 marca 2019 r., Komisja do spraw Oceny pracowników naukowych ICHTJ stosownie do art. 44 ust. 3 i 4 uoib. RN ICHTJ zatwierdziła wyniki oceny uchwałą nr RN/38/2018 z dnia 21 czerwca 2018 r.

⁷¹ Oceny pracowników dokonywała Komisja do spraw Oceny pracowników naukowych ICHTJ stosownie do art. 44 ust. 3 i 4 uoib, powołana przez RN Instytutu na posiedzeniu w dniu 28 marca 2019 r., RN ICHTJ zatwierdziła wyniki oceny uchwałą nr RN/95/2019 z dnia 27 czerwca 2019 r.

⁷² Ocenie nie podlegał Dyrektor Instytutu i Zastępca Dyrektora ds. Naukowych.

Zajmowane przez pracowników naukowych i badawczo-technicznych Instytutu stanowiska były zgodne ze stopniem (tytułem naukowym) wymaganym na podstawie przepisów art. 43 i 49 *uoib*.

W okresie objętym kontrolą Dyrektor Instytutu realizował zadania – również pracownika naukowego⁷³ – w ramach wynagrodzenia wyznaczonego przez ministra właściwego do spraw energii. Dyrektor Instytutu nie wykonywał na rzecz Instytutu usług jako osoba prywatna i nie podejmował dodatkowego zatrudnienia w ramach stosunku pracy lub prowadzenia działalności gospodarczej.

Według wyjaśnień Głównego Księgowego z 13 lipca 2020 r., Dyrektor Instytutu w latach 2018-2020 (do 30 kwietnia) poza wynagrodzeniem ujętym na liście podstawowej płac, nie pobierał innych wynagrodzeń z tytułu prac B+R.

(akta kontroli str. 1821-1831, 1849-1866, 1982-1992, 1999-2016, 2440-2450, 2616-2626)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

5.3. Nadawanie stopni naukowych

Opis stanu
faktycznego

W kontrolowanym okresie Instytut posiadał uprawnienia do nadawania stopni doktora nauk chemicznych w zakresie chemii⁷⁴ i doktora habilitowanego nauk chemicznych w zakresie chemii⁷⁵, a od 1 maja 2019 r. RN Instytutu nadawała stopnie doktora w dziedzinie nauk ścisłych i przyrodniczych w dyscyplinie nauki chemiczne oraz stopnie doktora habilitowanego w dziedzinie nauk ścisłych i przyrodniczych w dyscyplinie nauki chemiczne.

W latach 2015-2019 Instytut nadał łącznie 24 stopnie doktora i pięć stopni doktora habilitowanego

(akta kontroli str. 2070-2131, 2194-2241, 2627-2630)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

5.4. Prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych

Opis stanu
faktycznego

W 2018 r. w Instytucie realizowano 77 projektów rocznych i wieloletnich, z czego zakończono 35. W 2019 r. realizowano 83 projekty, zakończono 38. W 2020 r. (do 30 kwietnia) ICHTJ prowadził 76 projektów. Nie było projektów przerwanych ani uznanych za niewykonane. W okresie objętym kontrolą złożono 83 nowe wnioski o dofinansowanie i rozpoczęto realizację 41 nowych projektów.

W ramach działalności statutowej ICHTJ realizował 68 projektów własnych, z tego: 18 (o łącznej wartości 9 247,4 tys. zł) w 2018 r., 25 (8 836,9 tys. zł) w 2019 r. i 25 w 2020 r.⁷⁶. Wnioski o dofinansowanie tych projektów, złożone przez Instytut do Ministra NiSW na lata objęte kontrolą, zostały rozpatrzone pozytywnie. Łączna wysokość dofinansowania ICHTJ na ich realizację wyniosła 35 368,8 tys. zł⁷⁷ (100% całkowitej wartości projektów). Zgodnie z założeniami zrealizowano 43 projekty, a pozostałe 25 zaplanowanych na 2020 r. było w trakcie realizacji.

W ramach dofinansowania z programów krajowych, w okresie objętym kontrolą ICHTJ realizował 108 projektów badawczych. Łączna wysokość dofinansowania

⁷³ W okresie objętym kontrolą Dyrektor Instytutu był zaangażowany bezpośrednio w realizację sześciu projektów realizowanych przez Zespoły Badawcze ICHTJ, m.in. kierownik projektu, kierownik projektu – główny autor technologii i patentu, kierownik prac B+R – główny autor zgłoszenia patentowego będącego podstawą projektu, członek zasobów kadrowych podwykonawcy, promotor doktoranta, prowadzący nadzór merytoryczny nad pracami w ramach etapów realizacji projektu biorący udział w opracowaniu wyników.

⁷⁴ Uprawnienia nadane Instytutowi od roku 1985 r.

⁷⁵ Uprawnienia nadane ICHTJ od 1993 r.

⁷⁶ Decyzji określającej wysokość subwencji na 2020 r. Instytut spodziewa się w połowie tego roku.

⁷⁷ Wysokość dofinansowania ICHTJ na 2020 r. w kwocie 11 500,0 tys. zł jest kwotą z ubiegłorocznego planu.

Instytutu w związku z ich realizacją wyniosła: 5 944,6 tys. zł, w 2018 r., 5 310,1 tys. zł w 2019 r. i 5 662,1 tys. zł w 2020 r. Wszystkie te projekty i środki na ich wykonanie Instytut pozyskał w konkursach.

W ramach dofinansowania ze środków zagranicznych ICHTJ realizował 57 projektów (granty uzyskane w konkursach), o łącznym dofinansowaniu wynoszącym 1 181,3 tys. zł, w 2018 r., 1 021,2 tys. zł w 2019 r. i 1 774,8 tys. zł w 2020 r.

W okresie objętym kontrolą ICHTJ realizował również cztery projekty jako podwykonawca, o łącznym dofinansowaniu wynoszącym 1 725,0 tys. zł, z tego w 2018 r. w wysokości 200,0 tys. zł (jeden projekt zakończony i rozliczony w 2019 r.), w 2019 r. 880,0 tys. zł (dwa projekty) i 2020 r. 645,0 tys. zł (jeden projekt).

W 2018 r. koszty badań wyniosły 4 617,4 tys. zł, a uzyskane przychody z wdrożenia 3 451,3 tys. zł. Przychody z wdrożenia 2018 r. pokryły w 75,0% poniesione koszty na prace badawcze w analizowanym roku. Natomiast w perspektywie 10 lat spodziewane przychody z wdrożeń oszacowano na kwotę co najmniej 17 421,9 tys. zł, co prawie czterokrotnie (377,3%) powinno pokryć poniesione koszty.

W 2019 r. koszty badań wyniosły 3 507,9 tys. zł, uzyskane przychody z wdrożenia wyniosły 3 401,1 tys. zł. Przychody z wdrożenia w 2019 r. pokryły w 97,0% poniesione koszty na prace badawcze w analizowanym roku. W perspektywie 10 lat spodziewane przychody z wdrożeń oszacowano na kwotę co najmniej 13 711,2 tys. zł, co prawie czterokrotnie (391,0%) powinno pokryć poniesione koszty.

W latach 2018-2020 (do 30 kwietnia) opublikowano 221 artykułów autorstwa lub współautorstwa pracowników Instytutu (z czego 175 w czasopiśmie ze zdefiniowanym współczynnikiem wpływu - IF)⁷⁸ i pięć monografii. Łączna liczba cytowań w badanym okresie wyniosła 6 874, z tego 2 824 w 2018 r., 2 931 w 2019 r. Instytut wydał pięć raportów z prac własnych w *International Journal of Nuclear Research* i trzy anglojęzyczne *Annual Report*. ICHTJ jest wydawcą czasopism z dziedziny atomistyki: anglojęzycznego kwartalnika oraz kwartalnika naukowo-informacyjnego *Postępy Techniki Jądrowej*.

W 2018 r. ICHTJ zorganizował osiem konferencji międzynarodowych i krajowych, a w 2019 r. – pięć. W 2018 r. 66 pracowników uczestniczyło z wystąpieniem w konferencjach organizowanych przez inne podmioty krajowe i zagraniczne, a w 2019 r. – 68 pracowników. Pracownicy uzyskali 12 medali za wynalazki prezentowane na targach i wystawach oraz 13 innych nagród.

Według wyjaśnień⁷⁹ Dyrektora Instytutu, poza ww. działaniami ICHTJ, najważniejszymi osiągnięciami w kontrolowanym okresie było m.in. wpisanie infrastruktury badawczej pod nazwą RAPID „Centrum Badań i Technologii Radiacyjnych” na Polską Mapę Infrastruktury Badawczej (2020), przedłużenie⁸⁰ nominacji Instytutu na Collaborating Centre IAEA na lata 2020-2024, powierzenie przez IAEA koordynacji europejskiego programu regionalnego RER1020. Ponadto Instytut został laureatem konkursu Perły Polskiej Gospodarki 2018 w kategorii Progress w kategorii jednostek naukowych.

(akta kontroli str. 2067-2241, 2357-2392, 2640)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

⁷⁸ Z ang. Impact Factor.

⁷⁹ Pismo z dnia 29 czerwca 2020 r., znak: EPE/270/2020.

⁸⁰ Wcześniej nominowano na lata 2010-2020.

5.5 Działania podejmowane przez Instytut w zakresie przystosowania wyników badań naukowych oraz prac rozwojowych do potrzeb praktyki

Opis stanu faktycznego

W §4 ust. 1 pkt 2 *Statutu* ICHTJ z 25 lipca 2017 r. określono, że przedmiotem podstawowej działalności Instytutu jest przystosowanie wyników badań naukowych i prac rozwojowych do potrzeb praktyki. Zakres zadań dotyczący przystosowania wskazany został w §4 ust. 2 pkt 2 *Statutu* i w §2 ust. 2 pkt 2 *Regulaminu organizacyjnego Instytutu*. Obejmował on w szczególności: wdrażanie nowych rozwiązań technicznych i technologicznych, opracowywanie opinii oraz ekspertyz naukowych, technicznych, ekonomicznych, walidację metod badawczych, pomiarowych oraz kalibrację aparatury.

Zarządzeniem⁸¹ Dyrektora ICHTJ z dnia 30 grudnia 2013 r. w sprawie wprowadzenia zasad kwalifikowania wykonywanych prac do prac badawczo-rozwojowych (PKWiU-72.19.Z) określono, że po akceptacji i przyjęciu pracy do wykonania przez kierownika zakładu/laboratorium, w zakładzie naukowym dokonywana jest kwalifikacja pracy czy jest to praca badawczo-rozwojowa. Kwalifikacji dokonuje kierownik zakładu lub upoważniony przez niego specjalista – wykonawca merytoryczny pracy. Informacja ta przekazywana jest do Działu Planowania Instytutu, który sporządza dokument „otwarcie zlecenia”, gdzie znajduje się adnotacja, że praca została zakwalifikowana do prac B+R.

Według wyjaśnień⁸² Dyrektora Instytutu, z uwagi na to, że zarówno w art. 2 *uoib* jak i przepisach *ustawy* z dnia 21 lutego 2019 r. o *Sieci Badawczej Łukasiewicza*⁸³ brak jest definicji terminów „przystosowania wyników badań naukowych do potrzeb praktyki” oraz „przystosowania wyników prac rozwojowych do potrzeb praktyki”, ICHTJ odnosił się do określeń⁸⁴ zawartych w *ustawie o zasadach finansowania nauki* (obowiązującej do końca września w 2018 r.) oraz do zasad i definicji określonych i stosowanych przez agendy rządowe dysponujące i rozdzielające środki na finansowanie badań.

Według wyjaśnień⁸⁵ Zastępcy Kierownika Działu Planowania, Koordynacji i Analiz Ekonomicznych Instytutu, kryteria przyjęte do określania działań ICHTJ polegających na prowadzeniu badań naukowych i prac rozwojowych oraz wdrażania ich wyników (art. 2 ust. 1 pkt 1 i 3 *uoib*), w większości przypadków są narzucone przez ich adresata lub odbiorcę i znane są już na etapie przygotowania wniosków.

W programach NCN, NCBR, unijnych i innych kryteria są sprecyzowane w ogłoszeniu konkursowym. NCBR wymaga podziału na badania podstawowe, badania przemysłowe, prace rozwojowe, prace przedwdrożeniowe, prace wdrożeniowe. W zależności od konkursu może być określony szczegółowy zakres działań w poszczególnych rodzajach badań.

W przypadku zadań z dotacji/subwencji statutowej przyjęte kryteria są dostosowane do sprawozdania GUS z działalności badawczej i rozwojowej PNT-01. W przypadku NCN finansowane są wyłącznie badania podstawowe. W konkursach unijnych rodzaj prac określony jest z dokładnością do TRL⁸⁶.

Według wyjaśnień⁸⁷ Zastępcy Dyrektora ds. Naukowych ustawowym obowiązkiem ICHTJ jest wspieranie, w zakresie swoich statutowych zakresów działania, programów: *PPEJ* wraz z programem budowy HTR, *Krajowego planu postępowania*

⁸¹ Zarządzenie nr 18/2013.

⁸² Pismo z dnia 24 czerwca 2020 r., znak: EPE/263/2020.

⁸³ Dz. U. z 2019 r., poz. 534.

⁸⁴ Definiujących pojęcie *badania naukowe* i *prace rozwojowe* (art. 2 pkt 3 i 4).

⁸⁵ Uzupełnienie DPKiAE ICHTJ do odpowiedzi na pkt 13-15 z dnia 14 lipca 2020 r.

⁸⁶ Z ang. Technology Readiness Level – poziom gotowości technologicznej.

⁸⁷ Pismo Zastępcy Dyrektora ds. Naukowych ICHTJ z dnia 8 lipca 2020 r., Komentarz do Tabeli 12.

z odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem jądrowym oraz Narodowym Programem Zwalczania Chorób Nowotworowych. Zgodnie z definicją wdrożenia przyjętą przez NCBR (16 maja 2018 r.) w zaproponowanej nowej definicji kluczowe dla rozumienia pojęcia wdrożenia staje się zastosowanie w praktyce społeczno-gospodarczej, w tym w szczególności, ale nie tylko wprowadzenie na rynek w postaci konkretnych produktów lub usług. Tak więc wdrożeniami są wszystkie prace wykonane dla potrzeb wyżej wymienionych programów.

(akta kontroli str. 2349-2432, 2653-2684)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

5.6 Wdrażanie wyników badań naukowych i prac rozwojowych

Opis stanu
faktycznego

W latach 2010-2019 wyceniona⁸⁸ przez Instytut wartość wyników badań wyniosła łącznie 100 066,1 tys. zł. W grupie tej znajduje się zgromadzony przez ICHTJ potencjał wdrożeniowy w postaci patentów i know-how na potrzeby PPEJ, rozwoju reaktorów jądrowych HTR, w zakresie radiofarmaceutyków oraz projektów realizowanych z programów NCBR. W 2010 r. wyceniona wartość wyników badań wyniosła 9 357,8 tys. zł, a w 2019 r. 12 289,5 tys. zł (wzrost o 31,3%).

Wyceniona przez Instytut wartość wyników badań mogących podlegać komercjalizacji w bliższym horyzoncie czasowym wyniosła (w latach 2010-2019) łącznie 46 879,0 tys. zł.

W latach 2010-2019 uzyskane przychody Instytutu z wszystkich wdrożeń⁸⁹ wyniosły łącznie 51 132,5 tys. zł.

W Instytucie funkcjonuje system umożliwiający identyfikację przychodów z wdrożeń. Zgodnie z *Zasadami (polityki) rachunkowości*, przychody z tytułu wdrożeń były księgowane w Instytucie na koncie syntetycznym „703”. i kontach analitycznych: 703-320_004-71-NC07, 703-320_003-71-NL04 i 703-320_103-71-NL04, umożliwiając wyodrębnienie przychodów w podziale na odbiorców.

Według wyjaśnień⁹⁰ Zastępcy Dyrektora ds. Ekonomicznych w badanym okresie przyjęto kwalifikację wdrożeń na podstawie jakościowej oceny prac realizowanych z wykorzystaniem opracowanych w Instytucie rozwiązań.

Według wyjaśnień⁹¹ Dyrektora Instytutu, obowiązujące w Instytucie zasady w zakresie kwalifikowania wdrożeń opierają się m.in. o przepisy ustawowe (m.in. *u.oib, ustawy o Sieci Badawczej Łukasiewicza, Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*), definicje i wyjaśnienia opracowane przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego i prezentowane w systemie POL-on, definicje stosowane przy programach NCBR czy też opracowaniach (np. *Praktyczny Poradnik dla naukowców – Komercjalizacja wyników badań naukowych*). W Instytucie przyjęta została zawężona definicja Komitetu Ewaluacji Jednostek Naukowych⁹²: jeżeli w wyniku wdrożenia prowadzonych prac naukowych i naukowo-badawczych jednostka z tego tytułu uzyskuje przychód, który może potwierdzić fakturą, należy przedstawić to jako wdrożenie, z wykluczeniem prac B+R i sprzedaży usług.

⁸⁸ Wycena kosztowa na podstawie wykorzystania dotacji statutowej.

⁸⁹ Główne efekty ekonomiczne powstają w gospodarce narodowej i medycynie. Wyniki badań z ich corocznym rozwojem i utrzymaniem systemów jakościowych są niezbędne dla utrzymania produkcji w sektorze wyrobów medycznych o wartości ok. 200,0 mln zł rocznie oraz umożliwiają przygotowanie ok. 14 tys. przeszczepów tkankowych. Szacowane przez koncern paliwowy przychody (oszczędności) powstałe w wyniku zastosowania prac ICHTJ wynoszą ok. 5,0 mln zł rocznie. Prace realizowane dla kopalni węgla brunatnego dostarczają bezcennych dla ochrony środowiska danych o wpływie odkrywy na okoliczne rzeki i wody gruntowe.

⁹⁰ Pismo z dnia 10 lipca 2020 r., znak: EPE/286/2020.

⁹¹ Pismo z dnia 29 czerwca 2020 r., znak: EPE/274/2020.

⁹² Dalej: KEJN.

Do wdrożeń zakwalifikowano wybrane prace wykonywane w Stacji Sterylizacji WYROBÓW MEDYCZNYCH I PRZESZCZEPÓW dla podmiotów, z którymi podpisane były wieloletnie umowy i które pisemnie potwierdziły wdrożenia wraz z podaniem efektów finansowych. W tej Stacji, wykorzystując akceleratory dla potrzeb medycyny i technologii radiacyjnych, rocznie sterylizuje się 30-40 mln sztuk materiałów medycznych i 12-14 tys. przeszczepów dla ok. 50 firm oraz banku tkanek. Działalność wdrożeniowa to również prace naukowo-badawcze, ukierunkowane m.in. na udoskonalanie stosowanych metod analitycznych w zakresie identyfikacji napromieniowanej żywności, realizowane przez Samodzielne Laboratorium Identyfikacji Napromieniowania Żywności ICHTJ.

(akta kontroli str. 168-370, 2244-2255, 2349-2393, 2429-2439, 2450, 2686)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

5.7 Ochrona prawna wyników badań

Opis stanu
faktycznego

W Instytucie w zakresie zgłoszeń patentów, wzorów użytkowych i publikacji funkcjonuje *Regulamin zarządzania prawami autorskimi*, który wskazuje również kierunki ich komercjalizacji, tj. działań podjętych w celu udostępnienia prawa do korzystania z wyniku badania innym podmiotom za wynagrodzeniem.

W latach 2016-2020 (do 30 kwietnia) Instytut zgłosił 22 patenty krajowe i jeden zagraniczny. W tym okresie Instytut uzyskał 25 patentów krajowych i siedem zagranicznych. Patenty te dotyczyły m.in.: przygotowania wdrożeń wysokotemperaturowych reaktorów jądrowych HTR (jeden patent – w 2017 r., trzy – w 2018 r.); przygotowania do zastosowania i wdrożenia patentów w ramach PPEJ, tj. działań ujętych w *Planie na rzecz odpowiedzialnego rozwoju*⁹³ (dwa – 2016 r., trzy – w 2017 r., dwa – w 2019 r., jeden – w 2020 r.); radiofarmaceutyków i ich przygotowania do dalszych badań medycznych i klinicznych w ramach programu wieloletniego – Narodowa Strategia Onkologiczna na lata 2020-2030 (jeden – w 2017 r., dwa – w 2018 r., dwa – w 2019 r., jeden – w 2020 r.). Ponadto, dwa patenty uzyskane przez Instytut w 2018 r. i jeden w 2020 r. wykorzystane zostały we wnioskach Instytutu złożonych do NCBR na realizację projektów badawczych.

Na dzień 30 kwietnia 2020 r. Instytut dysponował 50 czynnymi patentami.

Instytut dokonywał okresowej weryfikacji przydatności technicznej i technologicznej patentów. W okresie objętym kontrolą, zrezygnował z ochrony pięciu patentów (np. z uwagi na pojawienie się na świecie nowych metod i technologii w zakresie objętym patentem).

Łączne wydatki ICHTJ poniesione w latach 2016-2020 na zgłoszenie i ochronę patentową wyniosły 477,1 tys. zł, z tego na patenty krajowe 309,8 tys. zł i zagraniczne 167,3 tys. zł.

W roku 2016 i 2017 wdrożono po jednym patencie, pozostałe patenty krajowe i zagraniczne oczekują na wdrożenia, które zależne są od zainteresowania i zaangażowania polskiego przemysłu.

W okresie objętym kontrolą Instytut nie dokonywał przeniesienia praw własności intelektualnej na podmioty trzecie⁹⁴. W okresie tym Instytut nie wchodził w spółki z innymi podmiotami oraz nie przenosił praw do wyników badań na rzecz innych podmiotów.

(akta kontroli str. 2244-2319, 2687-2739)

⁹³ Przyjętą uchwałą Rady Ministrów nr 14/2016 z dnia 16 lutego 2016 r. (RM-111-18-16).

⁹⁴ Wyjaśnienia Zastępcy Dyrektora ds. Ekonomicznych - pismo z dnia 30 czerwca 2020 r., znak: EPE/278/2020.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 31 lipca 2020 r.

Kontroler
Renata Iwaniuk
Specjalista kp.
(-)

.....
podpis

Kontroler
Adam Kazimierczuk
Główny specjalista kp.
(-)

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Gospodarki,
Skarbu Państwa i Prywatyzacji
p.o. Dyrektora
Maciej Maciejewski

(-)

.....
podpis